

Odnos meščanov do turizma v Ljubljani

Poročilo raziskave 2018

CPOEF in JZTL (2018): *Odnos meščanov do turizma v Ljubljani. Poročilo raziskave 2018*. Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete in Javni zavod Turizem Ljubljana: Ljubljana.

Izdaja: 17.9.2018

Naročnik:

Javni zavod Turizem Ljubljana, Krekov trg 10, 1000 Ljubljana.

Izvajalec:

Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 17, 1000 Ljubljana.

Avtorja:

doc. dr. Kir Kuščer, Sašo Sever, univ. dipl. ekon.

Lektura:

Špela Vidmar

Anketarji:

Ana Maria Davidović, Sara Mavrič, Ana Špik, Matic Kačar

Vse pravice pridržane. Nobenega dela gradiva se ne sme reproducirati ali kopirati v kakršni koli obliki: grafično, elektronsko ali mehanično, kar vključuje (ne da bi bilo omejeno na) fotokopiranje, snemanje, skeniranje, tipkanje ali katere koli druge oblike reproduciranja vsebine, brez pisnega dovoljenja avtorja ali druge pravne ali fizične osebe, na katero bi avtor prenesel materialne avtorske pravice.

Izjava o varovanju osebnih podatkov anketirancev

Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani se zavezuje, da bo osebne podatke, pridobljene z anketo o odnosu meščanov do turizma, obdelovala v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov.

Kazalo

Povzetek.....	1
Uvod.....	5
1 Metodologija.....	6
2 Splošni demografski podatki.....	7
3 Življenje v Ljubljani	9
4 Všečni in moteči elementi	11
5 Odnos do turizma.....	13
6 Glavna področja in zaznave vplivov turizma v Ljubljani	19
Sklep.....	22
Viri.....	24
Priloga – primerjava povprečnih vrednosti	25

Kazalo slik

Slika 1: Spol.....	7
Slika 2: Starost	7
Slika 3: Izobrazba	8
Slika 4: Mesečni dohodek gospodinjstva	8
Slika 5: Število članov gospodinjstva.....	9
Slika 6: Koliko let že živite v Ljubljani?	9
Slika 7: Kako pogosto ste v mestnem jedru?.....	9
Slika 8: Kaj vse običajno počnete, ko ste v mestnem jedru?.....	10
Slika 9: Ali je vaše delo/študij na kakršen koli način povezano s turizmom?	11
Slika 10: Kako je vaše delo/študij povezano s turizmom?.....	11
Slika 11: Všečni elementi mestnega jedra.....	12
Slika 12: Moteči elementi mestnega jedra.....	13
Slika 13: Odstotne stopnje strinjanja s trditvami v letu 2018 (prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane)	15
Slika 14: Odstotne stopnje strinjanja z letos novimi trditvami (prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane)	18
Slika 15: Glavna področja in zaznave pozitivnih in negativnih vplivov turizma v Ljubljani	21

Kazalo tabel v prilogi

Tabela 1: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letu 2018 med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane	26
Tabela 2: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letih 2017 in 2018 (prebivalci mestnega jedra).....	27
Tabela 3: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letih 2017 in 2018 (prebivalci drugih delov Ljubljane)	29
Tabela 4: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja z letos novimi trditvami med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane	31

Povzetek

Uvod

Ekonomski fakulteta Univerze v Ljubljani je za Javni zavod Turizem Ljubljana na vzorcu 502 Ljubljančanov izvedla raziskavo o odnosu do turizma v mestu. Vzorec je reprezentativen po starostni strukturi in spolu, kar pomeni, da lahko izsledke posplošimo na vse Ljubljančane. Glede na predhodno tovrstno analizo smo posodobili vprašalnik in dodali nova vprašanja, ki odpirajo nove in poglobljene uvide v problematiko odnosa lokalnega prebivalstva do hitrega razvoja turizma v Ljubljani.

Metodologija

V poročilu sta uporabljeni demografska analiza in deskriptivna statistika za posamezna vprašanja. Za preveritev spremembe mnenj anketirancev v letu 2018 glede na leto 2017 o turizmu v Ljubljani je bila uporabljena tudi primerjalna analiza povprečnih vrednosti, poleg tega pa smo s pomočjo analize glavnih dimenzij turizma identificirali pomembne dejavnike znotraj konstrukta odnosa lokalnih prebivalcev do turizma v Ljubljani.

Demografski podatki in življenje v Ljubljani

Med anketiranimi je največ takih z najmanj višješolsko izobrazbo, ki najpogosteje živijo v dvočlanskem gospodinjstvu in imajo mesečne dohodke med 1001 in 2000 evri. Med anketiranimi Ljubljančani je največ takih, ki v Ljubljani živijo od 21 do 40 let. Ena tretjina prebivalcev drugih delov Ljubljane mestno jedro obišče vsak dan, še nekoliko več pa večkrat na teden. Največ prebivalcev mestnega jedra Ljubljane in drugih delov Ljubljane središče mesta obišče zaradi obiska lokalov in restavracij, prijateljev, nakupovanja, sprehajanja, službe in drugih opravkov.

Všečni in moteči elementi

Prebivalci mestnega jedra in tudi drugih delov Ljubljane so kot všečen element mestnega jedra daleč najpogosteje navedli dogajanje, zabavo in živahnost. Kot druge všečne elemente navajajo turiste, urejenost in čistočo, zaprtost za promet ter kulinariko, bifeje in lokale.

Dobre četrtine prebivalcev drugih delov Ljubljane in dobre petine prebivalcev mestnega jedra Ljubljane v mestnem jedru ne moti nič. So pa oboji kot moteč element mestnega jedra najpogosteje navedli gnečo in visoke cene. Kot je bilo pričakovati, nekatere prebivalce motijo tudi turisti, vendar pa je precej več tistih, ki so jim turisti všeč. Prebivalce mestnega jedra pričakovano precej bolj motijo hrup, mladina in ulični glasbeniki, kot to moti druge prebivalce Ljubljane.

Odnos do turizma

Na splošno se Ljubljančani glede trditev o vplivih turizma najbolj strinjajo, da je v Ljubljani mestno jedro zaprto za promet, da so zadovoljni, da živijo v Ljubljani, in da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce, da razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane in pozitivno vpliva na gospodarsko okolje.

Najmanj pa se strinjajo s trditvami, da bi se zaradi turizma najraje odselili iz Ljubljane, da turizem škoduje vizualni in arhitekturni podobi Ljubljane, da imajo oni oziroma njihova družina koristi od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, da je življenje v Ljubljani kot turističnem kraju neprijetno in da jih moti Airbnb oziroma nove oblike turističnih nastanitev. Precejšnje razlike so bile pri odgovoru, da jih moti nočni hrup turistov, za katerega se je odločilo precej več prebivalcev mestnega jedra.

Poleg odstotkovne primerjave so bile narejene primerjave povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letu 2018 med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane ter primerjave v letih 2017 in 2018 (ločeno za prebivalce mestnega jedra in prebivalce drugih

delov Ljubljane). Tiste trditve, ki se značilno razlikujejo med prebivalci mestnega jedra in drugimi prebivalci Ljubljane, pokažejo, da zadnji ocenjujejo vplive turizma pozitivneje kot prebivalci mestnega jedra.

Primerjava leta 2017 in 2018 pa pokaže, da je pri večini trditev opaziti trend, da se letošnji anketiranci s pozitivnimi trditvami v povprečju strinjajo nekoliko manj kot v preteklem letu, medtem ko se z negativnimi trditvami strinjajo nekoliko bolj. Kljub temu pa prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane izkazujejo zadovoljstvo z vplivi turizma v Ljubljani.

Glavna področja in zaznave vplivov turizma v Ljubljani

Opravili smo tudi analizo, da bi ugotovili, katera glavna področja se zrcalijo skozi vprašanja o življenju in dožemanju turizma v Ljubljani. Oblikovanih je bilo šest področij pozitivnih vplivov in štiri področja negativnih vplivov turizma. Spodaj naštetih področja si sledijo od najvišje do najnižje zaznave vpliva turizma:

Pozitivni vplivi

- Gospodarstvo Ljubljane
- Splošno zadovoljstvo z življenjem v Ljubljani
- Kakovost restavracij in lokalov v Ljubljani
- Organiziranosti turizma v Ljubljani
- Kakovost življenja v Ljubljani
- Turistična superstruktura Ljubljane

Negativni vplivi

- Visoke cene v Ljubljani
- Gneča v Ljubljani
- Onesnaženost Ljubljane
- Čezmernost turizma v Ljubljani

Sklep

Študija prikaže odnos meščanov do turizma v Ljubljani. Izdelana sta bila demografska analiza ter mnenje o vsečnih in motečih elementih turizma v Ljubljani ter ocenjene izjave, povezane z gospodarskim, političnim, družbeno-kulturnim in naravnim okoljem Ljubljane. Z identifikacijo glavnih področij pa smo prispevali k še boljšemu razumevanju vplivov mestnega turizma.

Ljubljančani priznavajo ugoden vpliv turizma na kakovost življenja, skupnost, lokalno gospodarstvo, investicije in povečanje razpoložljivih storitev zaradi turizma, kot so kakovostne restavracije in lokali. Zadovoljni so, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce in da je mestno jedro zaprto za promet, ter večinoma podpirajo nadaljnjo rast in razvoj turizma. Menijo, da je organiziranost turizma v Ljubljani relativno dobra. Meščanov torej ne moti obisk turistov, prav tako ne menijo, da bi bil čezmeren ali da bi negativno vplival na onesnaženost, vendar pa opozarjajo na povečanje gneče v Ljubljani in zviševanje cen. Rast cen je neizogibna posledica rasti turizma, ki ga Ljubljana doživlja zadnjih nekaj let.

Kljub hitri rasti turizma v Ljubljani se zdi, da nezadovoljstvo meščanov s turizmom ni skrb vzbujajoče. Analiza kaže, da so Ljubljančani zadovoljni z življenjem v Ljubljani. Občutki prebivalcev o življenju v mestu so še vedno pozitivni, vseeno pa sta spremljanje zadovoljstva obiskovalcev s turizmom in merjenje zaznav o moči pozitivnih in negativnih vplivov turizma nujna elementa za doseganje trajnostnega in zelenega razvoja turistične prestolnice.

Uvod

V Ljubljani se turizem zelo hitro širi, zato je treba pravilno meriti, kako se odnos meščanov do turizma razvija z njegovo rastjo. Vedno več prihodov obiskovalcev ustvarja pritisk na destinacijo tako v fizičnem okolju (zastoji, promet, pritisk na objekte in infrastrukturo) kot tudi v družbenem in kulturnem okolju (strpnost skupnosti, kriminal, kakovost življenja). V tem kontekstu lahko turizem zmanjša zadovoljstvo obiskovalcev in moti življenje prebivalcev (Dioko, 2017).

Hitra rast in koncentracija turizma vplivata na trajnost turističnih destinacij in lahko vplivata na sodelovanje z lokalnimi prebivalci. Lokalni prebivalci tehtajo pozitivne in negativne vplive turizma na njihovo življenje in okolje; hitra rast turizma je že spodbudila proteste proti čezmernemu turizmu (Dioko, 2017), ki so jih leta 2017 opazili na številnih destinacijah (Coldwell, 2017). Zato so potrebne dodatne raziskave o zadovoljstvu prebivalcev, zaznamimi vplivi turizma na destinacijo in odzivom prebivalcev na razvoj turizma.

V ta namen je Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani za Javni zavod Turizem Ljubljana leta 2018 opravila raziskavo o odnosu do turizma na vzorcu 502 Ljubljančanov z namenom poglobljenega vpogleda v mnenje prebivalcev mestnega jedra in drugih prebivalcev Ljubljane o razvoju in različnih vidikih turizma.

1 Metodologija

Trajnostno odgovoren turistični model ponuja primeren okvir za izdelavo študije. Združuje vplive turizma, zadovoljstvo zainteresiranih strani in sodelovanje (Mihalič, 2018). Model razlikuje med tremi (i) vplivi ali stebri trajnosti (gospodarski, družbeno-kulturni in okoljski) (Ritchie & Crouch, 2003) in tremi (ii) zahtevami za implementacijo trajnosti v turizmu (ozaveščenost, zadovoljstvo in udeležba ter sodelovanje interesnih skupin) (Mihalič, 2016).

V raziskavi je uporabljen obstoječi vprašalnik iz leta 2017, ki pa je nadgrajen z najnovejšimi ugotovitvami na področju zadovoljstva lokalnega prebivalstva z razvojem turizma. Podlaga za nekatere spremembe je tudi trajnostno odgovoren turistični model. Vprašanja so torej posodobljena, uporabljena pa so tudi nekatera nova, ki dodajo nove in bolj poglobljene uvide v problematiko odnosa lokalnega prebivalstva do hitrega razvoja turizma v Ljubljani.

Uporabljena je bila kombinacija terenskega in spletnega anketiranja, da bi zajeli reprezentativni vzorec Ljubljančanov. Vzorec zajema prebivalce drugih delov Ljubljane ($n = 297$) in prebivalce ožjega mestnega jedra ($n = 205$). Termin izvedbe anketiranja je bil julij (od 16. 7. do 22. 7.) in avgust (od 6. 8. do 12. 8.).

V poročilu sta uporabljena demografska analiza in opisna statistika za posamezna vprašanja. Za preveritev spremembe mnenj anketirancev v letu 2018 glede na leto 2017 in primerjavo mnenj prebivalcev ožjega mestnega jedra in drugih delov Ljubljane pa je bila uporabljena tudi primerjalna analiza povprečnih vrednosti, poleg tega pa smo s pomočjo analize glavnih dimenzij turizma identificirali pomembne dejavnike znotraj konstrukta odnosa lokalnih prebivalcev do turizma v Ljubljani. S pomočjo te analize opredelimo dejavnike, ki pomenijo temeljne razsežnosti zadovoljstva prebivalcev z gospodarskimi, političnimi, družbeno-kulturnimi in okoljskimi vplivi. Tovrstne statistične metode omogočajo bolj poglobljen vpogled v zadovoljstvo Ljubljančanov z razvojem turizma.

2 Splošni demografski podatki

Med anketiranimi je bil približno enak delež moških in žensk (slika 1). Med Ljubljančani je bilo 48 odstotkov moških in 52 odstotkov žensk, kar statistično značilno ne odstopa od teoretične porazdelitve 50 : 50 ($hi^2 = 0,510$; $p = 0,475$). To pomeni, da je naš vzorec reprezentativen glede na strukturo po spolu in lahko rezultate analize posplošimo na celotno populacijo Ljubljane.

Slika 1: Spol

Moški		48%
Ženska		52%

Vsi anketiranci so bili po starostnih skupinah dokaj enakomerno porazdeljeni (slika 2). Pri primerjavi z dejansko starostno strukturo Ljubljančanov (SURs, 2018) hi-kvadrat test ni značilen ($hi^2 = 12,429$; $p = 0,053$), kar pomeni, da je naš vzorec reprezentativen v starostni strukturi in lahko izsledke posplošimo na vse Ljubljančane.

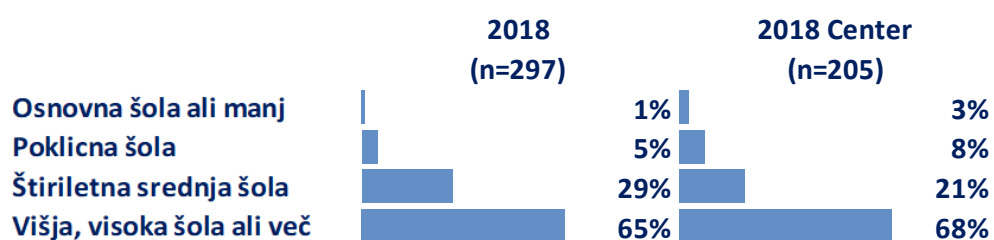
Slika 2: Starost

	Vzorec		Populacija	
od 15 do 24 let		16,1%		13,4%
od 25 do 34 let		18,1%		15,3%
od 35 do 44 let		17,5%		18,0%
od 45 do 54 let		13,5%		16,0%
od 55 do 64 let		13,3%		15,0%
od 65 do 74 let		12,4%		10,8%
75 let ali več		9,0%		11,6%

Vir: Lastno delo; SURs, 2018.

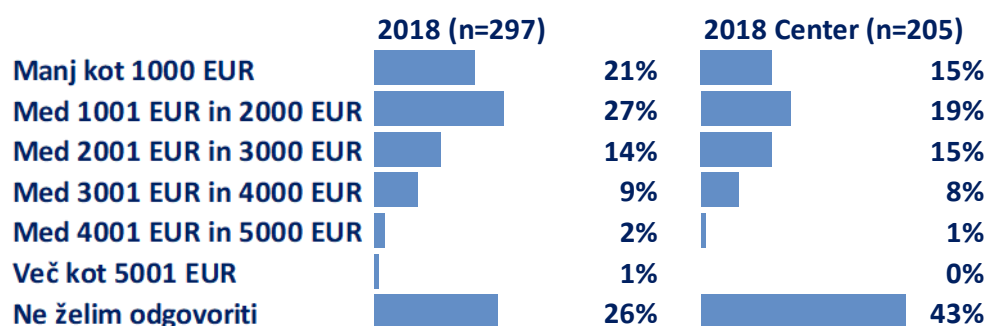
Med vsemi anketiranimi je bilo največ takih z najmanj višješolsko izobrazbo (slika 3). Med prebivalci drugih delov Ljubljane in njenega mestnega jedra ni opaziti večjih razlik, saj je med obema skupinama okoli četrtnina takih z dokončano štiriletno srednjo šolo in okoli dve tretjini takih z dokončano vsaj višjo šolo.

Slika 3: Izobrazba

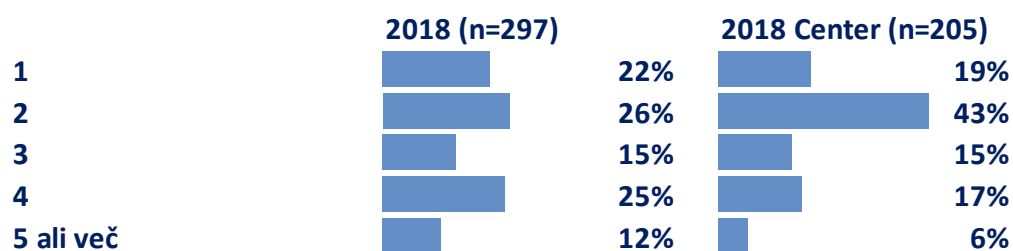
Vprašanju o mesečnem dohodku gospodinjstva se je med anketiranci izognilo 26 odstotkov prebivalcev drugih delov Ljubljane in kar 43 odstotkov prebivalcev mestnega jedra Ljubljane (slika 4). Med tistimi, ki so odgovorili, pa med preostalo Ljubljano in mestnim jedrom Ljubljane ni večjih razlik, saj je med obojimi največ takih z mesečnim dohodkom med 1001 in 2000 evri, sledijo tisti z mesečnim dohodkom do 1000 evrov in tisti z mesečnim dohodkom med 2001 in 3000 evri.

Slika 4: Mesečni dohodek gospodinjstva

Med prebivalci drugih delov Ljubljane je največ takih, ki živijo v dvočlanskem gospodinjstvu (26 odstotkov), sledijo štiričlanska (25 odstotkov), enočlanska (22 odstotkov) in tričlanska gospodinjstva (15 odstotkov) (slika 5). Pet ali več članov ima 12 odstotkov gospodinjstev. Med prebivalci mestnega jedra Ljubljane so razlike nekoliko bolj izrazite, saj v dvočlanskih gospodinjstvih živi kar 43 odstotkov vprašanih, sledijo pa eno-, štiri- in tričlanska gospodinjstva s po manj kot petino. Pet ali več članov ima 6 odstotkov gospodinjstev.

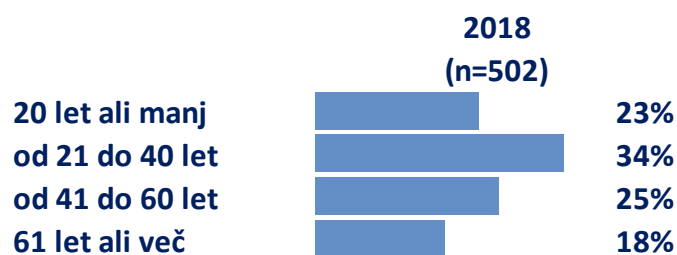
Slika 5: Število članov gospodinjstva

3 Življenje v Ljubljani

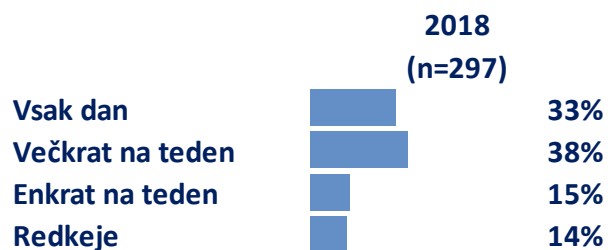
Med anketiranimi Ljubljančani je največ (34 odstotkov) takih, ki v Ljubljani živijo od 21 do 40 let, in 18 odstotkov takih, ki v Ljubljani živijo več kot 61 let. V vzorcu je med prebivalci Ljubljane ena četrtna takih, ki v Ljubljani živijo od 41 do 60, in še približno ena četrtna takih, ki v Ljubljani živijo 20 let ali manj (slika 6).

Slika 6: Koliko let že živite v Ljubljani?

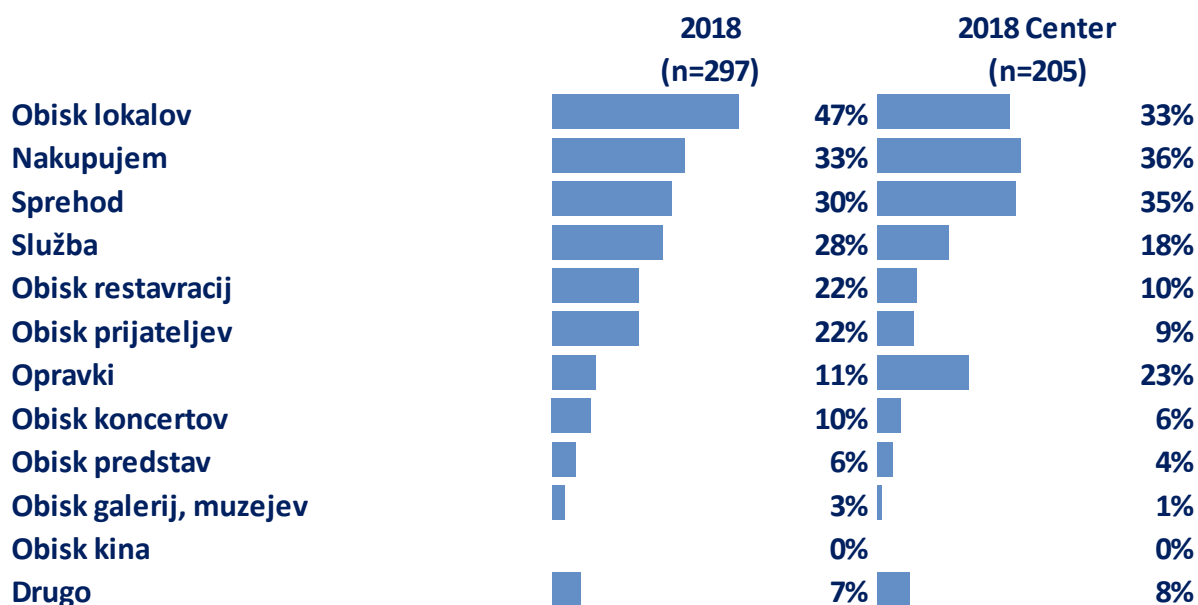
Ena tretjina prebivalcev Ljubljane mestno jedro obišče vsak dan, še nekoliko več (38 odstotkov) pa večkrat na teden. Enkrat na teden mestno jedro obišče 15 odstotkov prebivalcev Ljubljane, 14 odstotkov pa redkeje kot enkrat na teden (slika 7).

Slika 7: Kako pogosto ste v mestnem jedru?

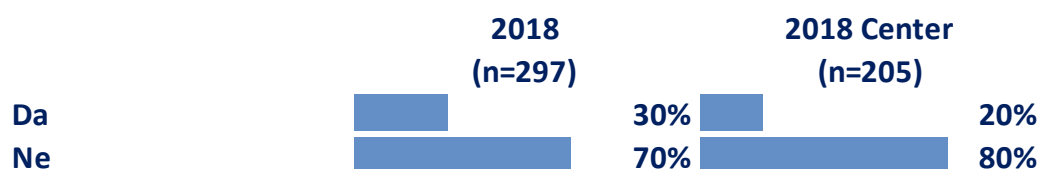
Priljubljenost aktivnosti Ljubljančanov v mestnem jedru je predstavljena na sliki 8. Največ prebivalcev drugih delov Ljubljane in mestnega jedra Ljubljane mestno jedro obišče zaradi obiska lokalov (47 oziroma 33 odstotkov), nakupovanja (33 oziroma 36 odstotkov) ter sprehajanja (30 oziroma 35 odstotkov). Sledijo služba (28 oziroma 18 odstotkov), obisk restavracij (22 oziroma 10 odstotkov), obisk prijateljev (22 oziroma 9 odstotkov), opravljanje (11 oziroma 23 odstotkov) ter obisk koncertov (10 oziroma 6 odstotkov) in predstav (6 oziroma 4 odstotki). Zelo redko se odpravijo v galerije in muzeje (3 oziroma 1 odstotek), niti eden pa se v mestno jedro ne odpravi zaradi obiska kina. Nekaj manj odgovorov prebivalcev mestnega jedra je posledica tega, da jih je veliko napisalo, da v mestnem jedru živijo, kar se lahko nanaša na vse aktivnosti, ki pa jih niso posebej izpostavljali.

Slika 8: Kaj vse običajno počnete, ko ste v mestnem jedru?

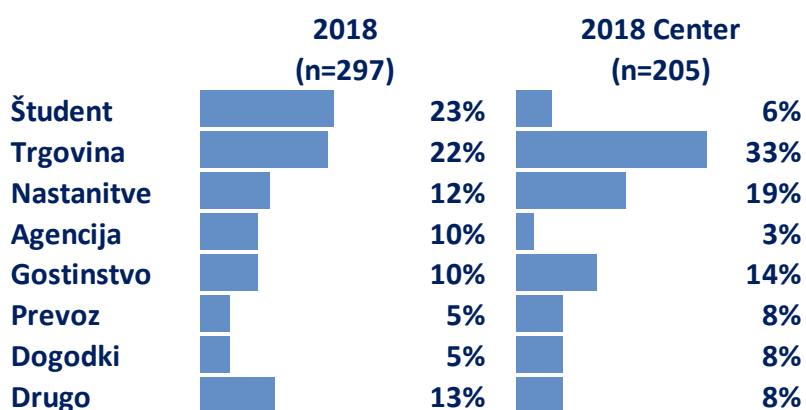
Med prebivalci drugih delov Ljubljane je 30 odstotkov takih, katerih delo ali študij sta povezana s turizmom, medtem ko je takih med prebivalci mestnega jedra Ljubljane nekoliko manj, in sicer 20 odstotkov (slika 9).

Slika 9: Ali je vaše delo/študij na kakršen koli način povezano s turizmom?

Med prebivalci drugih delov Ljubljane je največ takih, katerih povezava s turizmom sta študij (23 odstotkov) in trgovina (22 odstotkov). Med prebivalci mestnega jedra Ljubljane pa je največ takih, katerih povezava s turizmom je trgovina (33 odstotkov), sledijo nastanitve (19 odstotkov) in gostinstvo (14 odstotkov) (slika 10).

Slika 10: Kako je vaše delo/študij povezano s turizmom?

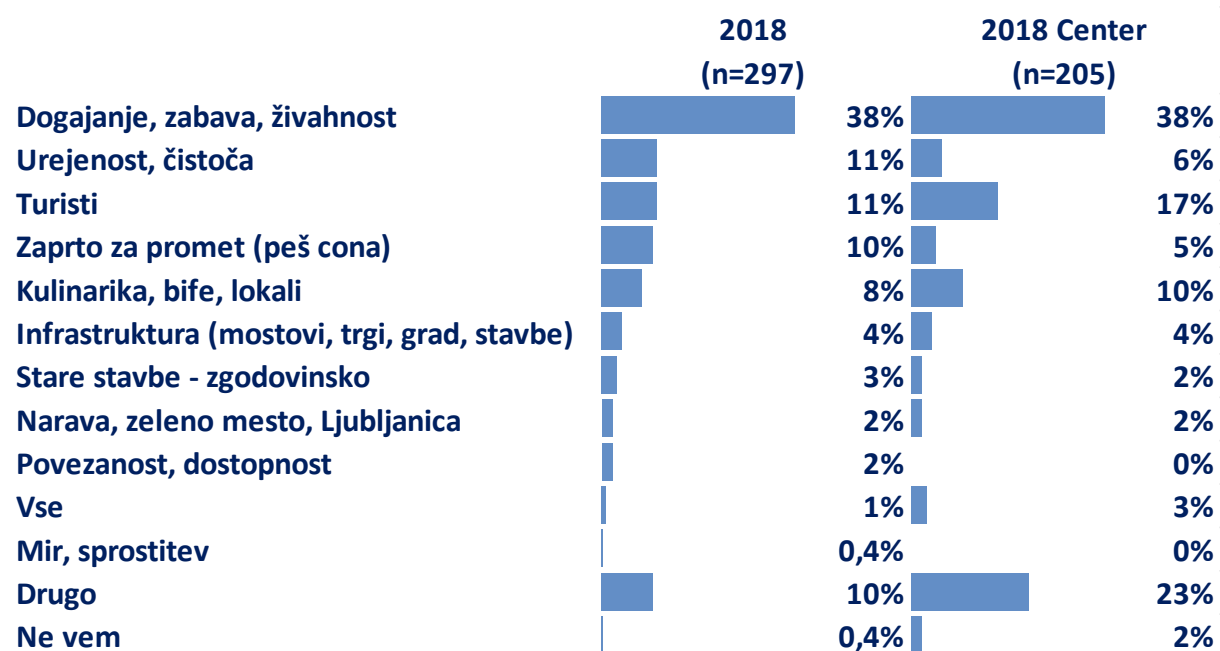

4 Všečni in moteči elementi

Prebivalci mestnega jedra in tudi drugih delov Ljubljane so kot všečen element mestnega jedra daleč najpogosteje navedli dogajanje, zabavo in živahnost (oboje 38 odstotkov) (slika 11). Tako prebivalci drugih delov Ljubljane kot tudi prebivalci ožjega mestnega jedra kot druge všečne elemente navajajo turiste (11 odstotkov oziroma 17 odstotkov), urejenost in čistočo (11 odstotkov oziroma 6 odstotkov), zaprtost za promet (10 odstotkov oziroma 5 odstotkov) ter kulinariko, bifeje in lokale (8 odstotkov oziroma 10 odstotkov). Preostali elementi se pojavijo pri manj kot 5 odstotkih vprašanih prebivalcev Ljubljane. Pri obeh

skupinah je opaziti priljubljenost turistov, kar nakazuje, da Ljubljančani turiste sprejemajo odprtih rok.

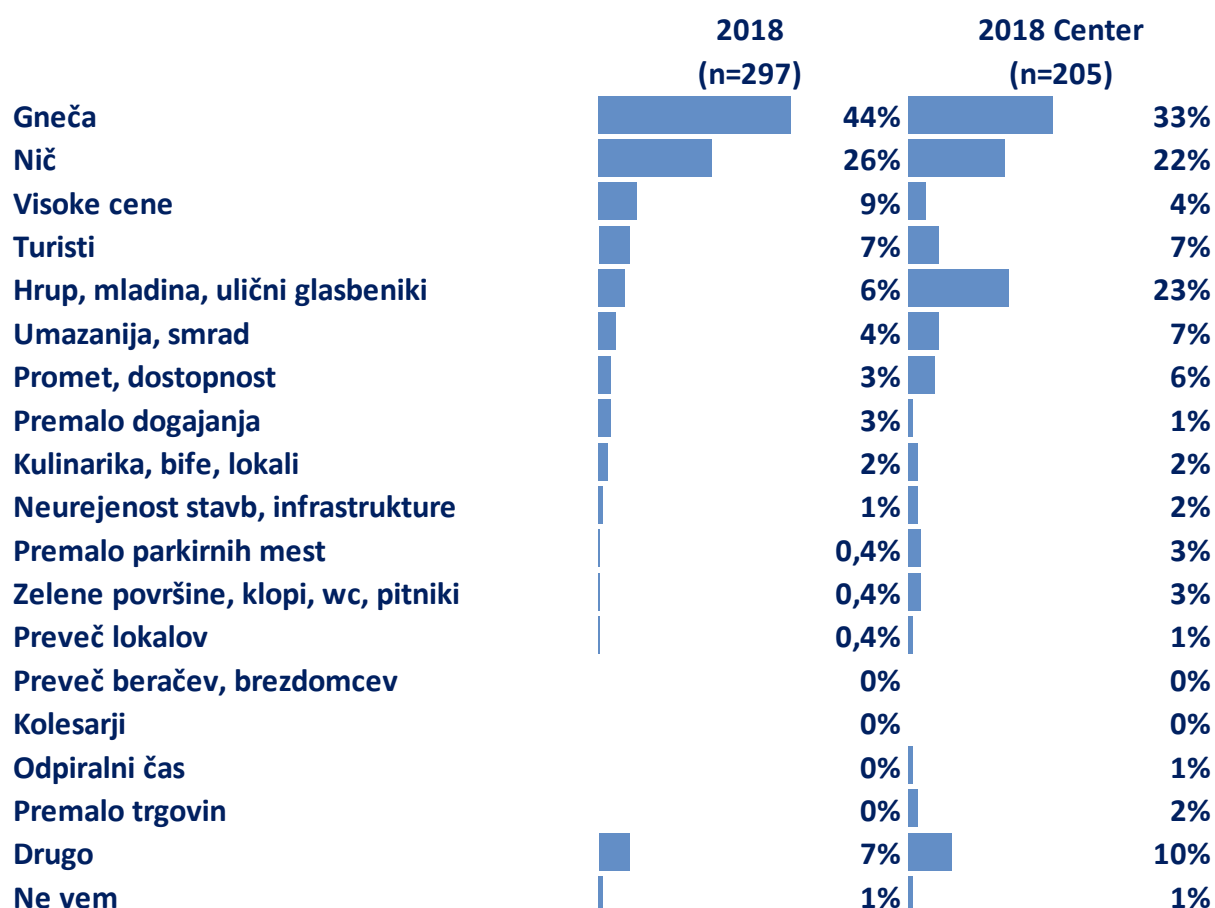
Slika 11: Všečni elementi mestnega jedra

Dobre četrtnine prebivalcev drugih delov Ljubljane in dobre petine prebivalcev mestnega jedra Ljubljane v mestnem jedru ne moti nič (slika 12). So pa oboji kot moteč element mestnega jedra najpogosteje navedli gnečo (44 odstotkov oziroma 33 odstotkov). Nekaj manj moteče so visoke cene (9 odstotkov oziroma 4 odstotki). Kot je bilo pričakovati, nekatere prebivalce motijo tudi turisti (7 odstotkov vprašanih), vendar pa je precej več tistih, ki so jim turisti všeč (slika 11).

Prebivalce mestnega jedra precej bolj motijo hrup, mladina in ulični glasbeniki (skoraj četrtnina vprašanih), kot to moti preostale prebivalce Ljubljane (6 odstotkov). Prebivalci mestnega jedra so izpostavili tudi umazanijo in smrad (7 odstotkov) ter promet in dostopnost (6 odstotkov). Preostali elementi se pojavijo pri manj kot 5 odstotkih vprašanih prebivalcev Ljubljane.

Slika 12: Moteči elementi mestnega jedra

5 Odnos do turizma

Tako kot prejšnja leta smo tudi letos anketirancem navedli nekaj trditev o vplivu turizma na mesto Ljubljana in njegove prebivalce. Smo pa letos precej povečali nabor trditev, saj smo dodali kar 38 novih trditev, ki so dopolnile prejšnjih 18. Anketirance smo prosili, naj za vsako od 56 trditev podajo svojo oceno strinjanja na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam). Tudi tu rezultate prikazujemo ločeno glede na to, ali anketiranci živijo v mestnem jedru Ljubljane ali zunaj njega.

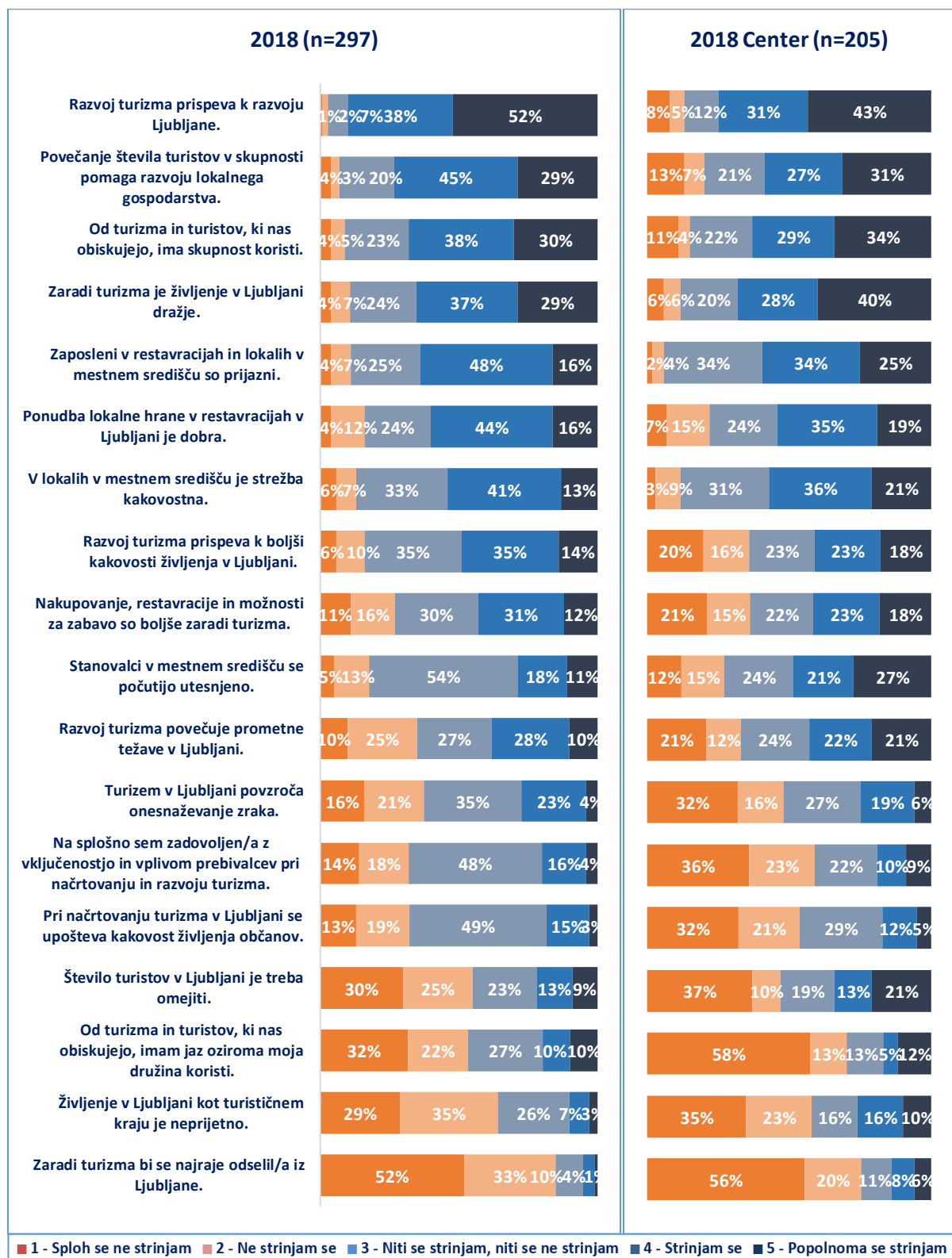
Na splošno se glede prvih 18 trditev (ki so enake leta 2017 in 2018) prebivalci preostalih delov Ljubljane in mestnega jedra Ljubljane najbolj strinjajo, da razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane (90 oziroma 74 odstotkov), da povečanje števila turistov v skupnosti

pomaga razvoju lokalnega gospodarstva (74 oziroma 58 odstotkov) ter da ima skupnost koristi od turizma in turistov (68 oziroma 63 odstotkov). Se pa velik odstotek anketirancev tudi strinja, da je zaradi turizma življenje v Ljubljani dražje (66 oziroma 68 odstotkov). Večinoma se tudi strinjajo glede prijaznosti zaposlenih v restavracijah in lokalih (64 oziroma 59 odstotkov), da je ponudba lokalne hrane v restavracijah dobra (60 oziroma 54 odstotkov) in da je strežba v lokalih kakovostna (54 oziroma 57 odstotkov) (slika 13).

Nekaj pa je tudi trditev, s katerimi se anketiranci ne strinjajo. Z odgovorom, da bi se zaradi turizma najraje odselili iz Ljubljane, se ne strinja 85 oziroma 76 odstotkov vprašanih, z odgovorom, da je življenje v Ljubljani kot turističnem kraju neprijetno, se ne strinja 64 oziroma 58 odstotkov anketirancev, z odgovorom, da imajo sami oziroma njihove družine od turizma in turistov osebne koristi, se ne strinja 54 oziroma 71 odstotkov Ljubljančanov, z odgovorom, da bi bilo število turistov v Ljubljani treba omejiti, pa se ne strinja 55 oziroma 47 odstotkov (slika 13).

S slike 13 je razvidno, da glede prvih 18 trditev med prebivalci drugih delov Ljubljane in njenega mestnega jedra ni večjih razlik v stopnjah strinjanja. Opaznejša razlika je vidna pri trditvi, da razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane, s katero se strinja kar 90 odstotkov prebivalcev drugih delov Ljubljane in 74 odstotkov prebivalcev mestnega jedra Ljubljane. Prav tako je opazna razlika pri trditvi, da imajo anketiranci oziroma njihove družine od turizma in turistov osebne koristi, saj se s to trditvijo ne strinja 54 odstotkov prebivalcev drugih delov Ljubljane, medtem ko je takih med prebivalci mestnega jedra kar 71 odstotkov. Prav tako so razlike pri trditvah, da se pri načrtovanju turizma v Ljubljani upošteva kakovost življenja občanov ter da so anketiranci na splošno zadovoljni z vključenostjo in vplivom prebivalcev pri načrtovanju in razvoju turizma, saj je med prebivalci mestnega jedra Ljubljane več takih, ki se s trditvama ne strinjajo, kot pa med prebivalci drugih delov Ljubljane.

Slika 13: Odstotne stopnje strinjanja s trditvami v letu 2018 (prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane)

Poleg odstotkovne primerjave je bila narejena tudi primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s prvimi 18 trditvami v letu 2018 med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane (tabela 1; priloga). Oboji imajo pozitiven odnos do razvoja turizma, trditve nekaj boljše ocenjujejo prebivalci drugih delov Ljubljane. Treba je poudariti, da so visoko ocenjene trditve, kjer pa se mnenja med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane ne razlikujejo, do turizma prijazne trditve (prispevek turizma k skupnosti, kakovost ponudbe in strežbe ter prijaznost zaposlenih). Nizko ocenjene trditve pa so do turizma odklonilne trditve (število turistov v Ljubljani je treba omejiti, življenje v Ljubljani kot turističnem kraju je neprijetno in zaradi turizma bi se najraje odselil iz Ljubljane). To kaže na pozitiven odnos prebivalcev mestnega jedra in tudi drugih drugih delov Ljubljane do razvoja turizma.

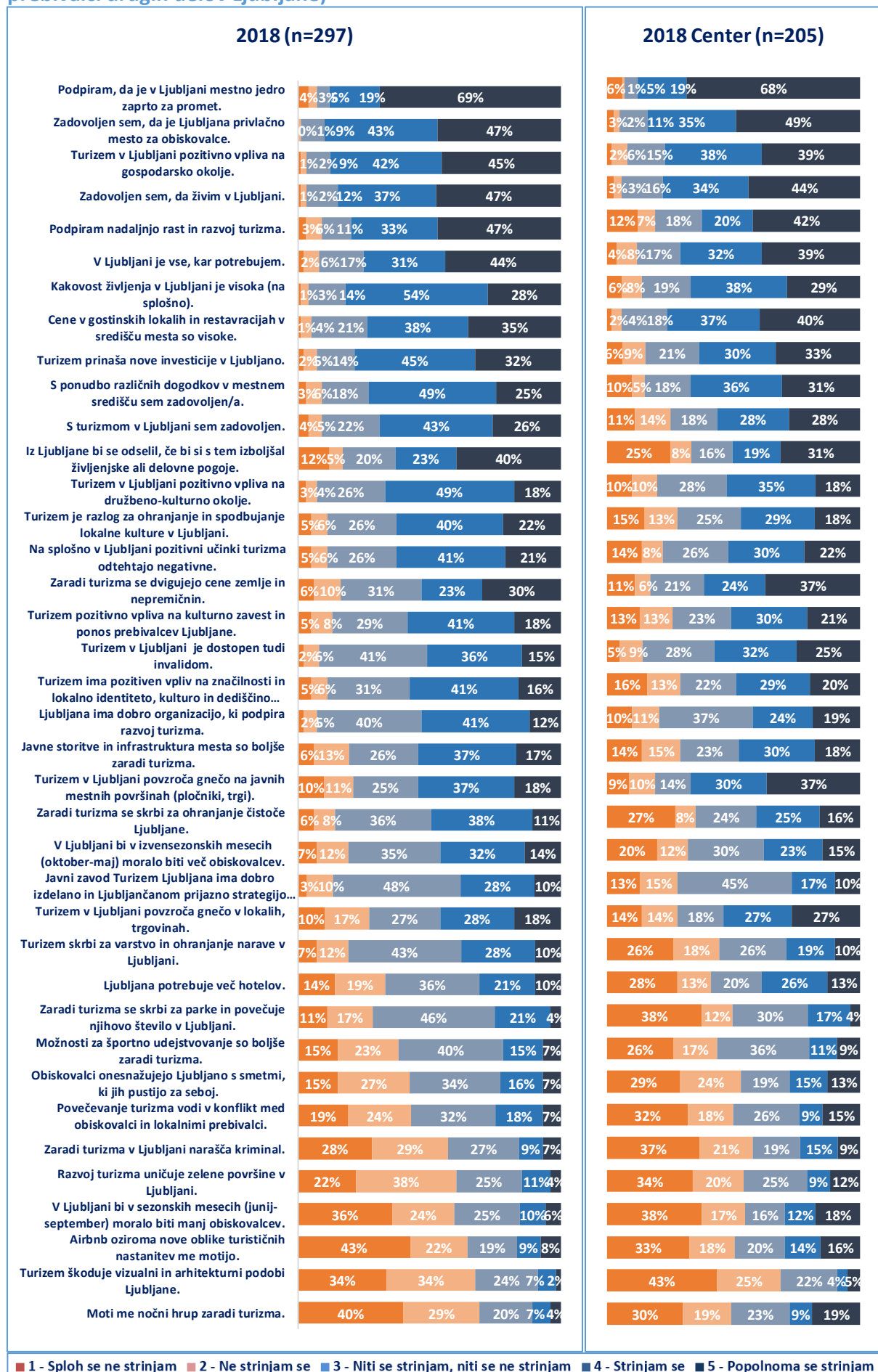
V tabeli 2 (priloga) so prikazane primerjave povprečnih vrednosti strinjanja s prvimi 18 trditvami v letih 2017 in 2018 med prebivalci mestnega jedra. Primerjava preostalih prebivalcev Ljubljane v letih 2017 in 2018 je v tabeli 3 (priloga). Obe tabeli kažeta trend, da se letošnji anketiranci s pozitivnimi trditvami v povprečju strinjajo nekoliko manj kot v preteklem letu, medtem ko se z negativnimi trditvami strinjajo nekoliko bolj.

Na sliki 14 so prikazane odstotne stopnje strinjanja s preostalimi, letos na novo dodanimi trditvami. Najbolj se prebivalci tako drugih delov Ljubljane kot tudi mestnega jedra strinjajo s trditvijo, da podpirajo zaprtost mestnega jedra za promet (88 oziroma 87 odstotkov), sledijo pa trditve, da so zadovoljni, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce (90 oziroma 84 odstotkov), da turizem v Ljubljani pozitivno vpliva na gospodarsko okolje (87 oziroma 77 odstotkov), da so zadovoljni, da živijo v Ljubljani (84 oziroma 78 odstotkov), ter da je v Ljubljani vse, kar potrebujejo (75 oziroma 71 odstotkov).

Velik odstotek anketirancev se ne strinja, da turizem škoduje vizualni in arhitekturni podobi Ljubljane (tako prebivalci drugih delov Ljubljane kot tudi mestnega jedra 68 odstotkov). Z odgovorom, da jih Airbnb oziroma nove oblike turističnih nastanitev motijo, se ni strinjalo 65 oziroma 51 odstotkov vprašanih, z odgovorom, da bi v Ljubljani v sezonskih mesecih (junij–september) morale biti manj obiskovalcev, se ni strinjalo 60 oziroma 55 odstotkov anketirancev, z odgovorom, da razvoj turizma uničuje zelene površine v Ljubljani, se ni strinjalo 60 oziroma 54 odstotkov, z odgovorom, da zaradi turizma v Ljubljani narašča kriminal, pa se ni strinjalo 57 oziroma 58 odstotkov vprašanih (slika 14).

Največje razlike so pri podpori nadaljnji rasti in razvoju turizma, s katero se strinja kar 80 odstotkov prebivalcev drugih delov Ljubljane in »le« 62 odstotkov prebivalcev mestnega jedra. Z nadaljnjo rastjo in razvojem pa se jih ne strinja 9 oziroma 19 odstotkov. Z izjavo iz Ljubljane bi se odselil, če bi si s tem izboljšal življenjske ali delovne pogoje, se strinja 63 oziroma 50 odstotkov vprašanih, medtem ko se s tem ne strinja 17 oziroma 33 odstotkov anketiranih. Odgovor, da je turizem razlog za ohranjanje in spodbujanje lokalne kulture v Ljubljani, prav tako razdvojuje, saj se jih z izjavo strinja 62 oziroma 47 odstotkov. Z izjavo pa se jih ne strinja 11 oziroma 28 odstotkov. Seveda pa nočni hrup zaradi turizma moti precej manj prebivalcev drugih delov Ljubljane kot prebivalcev mestnega jedra (11 oziroma 28 odstotkov); ne moti jih 69 oziroma 49 odstotkov. Nestrinjanje z izjavami glede naravnega okolja je pri prebivalcih drugih delov Ljubljane manjše kot pri prebivalcih mestnega jedra: s trditvijo, da turizem skrbi za varstvo in ohranjanje narave v Ljubljani, se ne strinja 19 oziroma 44 odstotkov anketirancev; s trditvijo, da se zaradi turizma skrbi za parke in povečuje njihovo število v Ljubljani, se jih ne strinja 28 oziroma 50 odstotkov, s trditvijo, da se zaradi turizma skrbi za ohranjanje čistoče v Ljubljani, pa se jih ne strinja 14 oziroma 35 odstotkov (slika 14). Kot je razvidno iz analize, so z vplivi turizma bolj zadovoljni prebivalci drugih delov Ljubljane kot pa mestnega jedra, kar je pričakovano, saj živijo točno tam, kjer se turizem odvija.

Slika 14: Odstotne stopnje strinjanja z letos novimi trditvami (prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane)

■ 1 - Sploh se ne strinjam ■ 2 - Ne strinjam se ■ 3 - Niti se strinjam, niti se ne strinjam ■ 4 - Strinjam se ■ 5 - Popolnoma se strinjam

Primerjalna analiza letos novih trditvev (tabela 4, priloga) potrjuje izsledke odstotkovne primerjave (slika 14) in lahko trdimo, da prebivalci drugih delov Ljubljane ocenjujejo vplive turizma boljše kot pa prebivalci mestnega jedra. Preostale visoko ocenjene trditve, kjer se mnenja prebivalcev mestnega jedra in drugih delov Ljubljane ne razlikujejo, so do turizma prijazne trditve (podpiram, da je v Ljubljani mestno jedro zaprto za promet, zadovoljen sem, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce, in zadovoljen sem, da živim v Ljubljani). Nizko ocenjene trditve pa so do turizma odklonilne trditve (razvoj turizma uničuje zelene površine v Ljubljani, zaradi turizma v Ljubljani narašča kriminal ter turizem škoduje vizualni in arhitekturni podobi Ljubljane). Prebivalci mestnega jedra in tudi drugih delov Ljubljane torej podpirajo razvoj turizma.

6 Glavna področja in zaznave vplivov turizma v Ljubljani

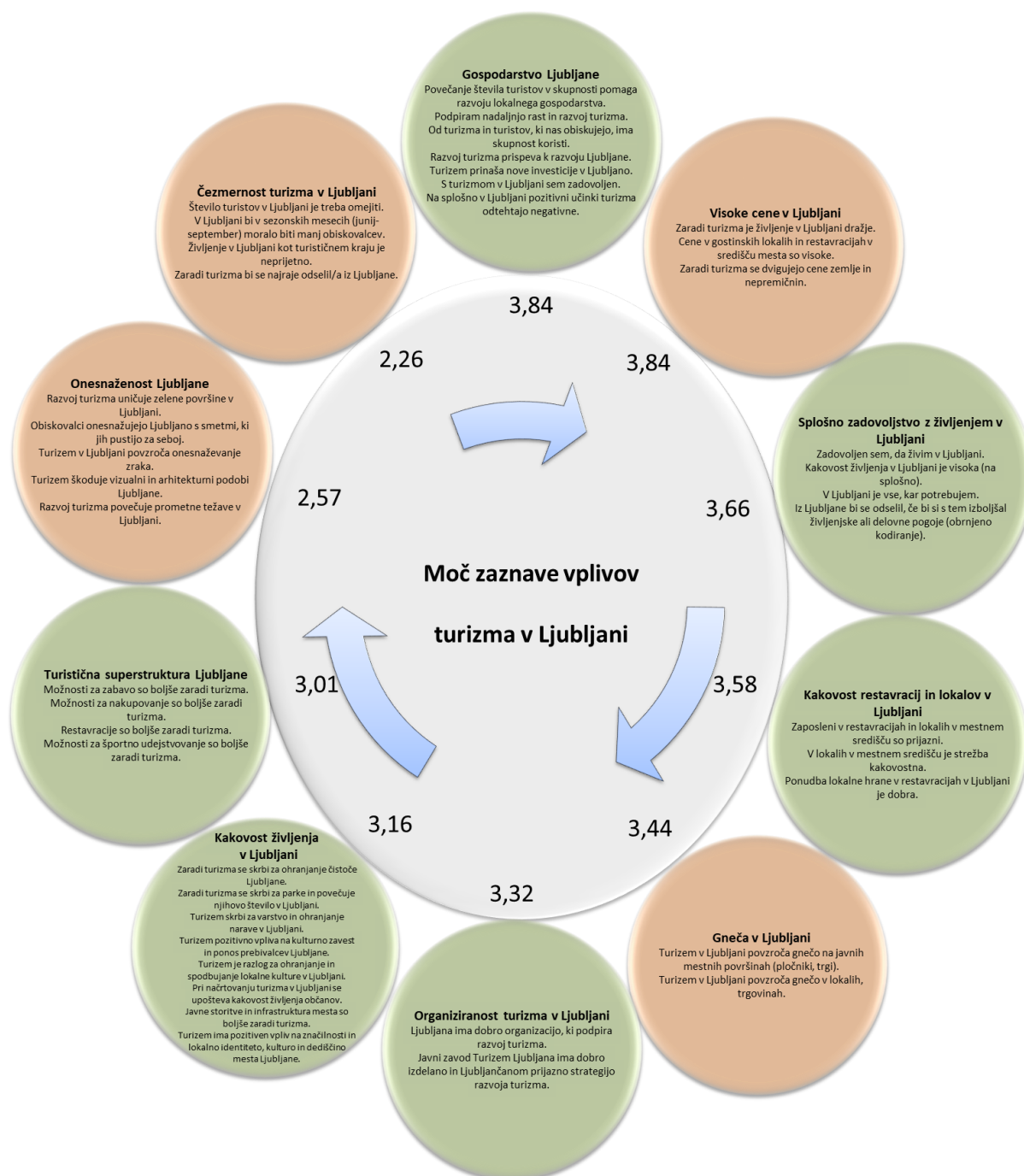
Da bi lahko oblikovali jasno sliko zaznav prebivalcev o vplivih turizma v Ljubljani, smo s pomočjo statistične analize veliko število vprašanj združili v vsebinsko zaokrožena glavna področja. S faktorsko analizo smo oblikovali šest področij pozitivnih vplivov in štiri področja negativnih vplivov turizma. Za vsako področje smo izračunali, kako močno Ljubljančani zaznavajo navedene pozitivne oziroma negativne vplive turizma (slika 15). Izmerjena moč zaznav po teh področjih je v vrednosti od 2,26 do 3,84, merjeno na lestvici od 1 (sploh se ne strinjam s trditvijo, da turizem vpliva na navedeno področje) do 5 (popolnoma se strinjam z navedeno trditvijo).

Ocenjene vrednosti pozitivnih vplivov so v tretjem kvartilu lestvice (ocene med 3 in 4), kar je relativno visoko in sugerira, da prebivalci Ljubljane menijo, da Ljubljana dobro aktivira pozitivne vplive turizma na gospodarstvo, splošno zadovoljstvo z življenjem v Ljubljani, kakovost gostinstva, organiziranost turizma, kakovost življenja v Ljubljani in superstrukturo Ljubljane (slika 15). Najmočnejše prebivalci zaznavajo pozitivne vplive turizma na

gospodarstvo Ljubljane. 62 odstotkov jih je mnenja, da na splošno v Ljubljani pozitivni učinki turizma odtehtajo negativne. S trditvijo se ne strinja 11 odstotkov anketirancev, 27 odstotkov se ni opredelilo.

Področja potencialnih negativnih vplivov turizma so visoke cene, prevelika gneča, onesnaženost ter čezmernost turizma v Ljubljani (slika 15). Tudi tukaj smo izmerili moč zaznav pri prebivalcih. Oceni negativnih vplivov čezmernosti turizma ter onesnaženosti Ljubljane zaradi turizma sta v drugem kvartilu lestvice (ocene med 2 in 3) kar pomeni, da se anketiranci ne strinjajo, da turizem v Ljubljani povzroča negativne učinke na navedenih dveh področjih. Višjo moč zaznav negativnih vplivov (tretji kvartil lestvice, oceni med 3 in 4) pa je zaznati pri področjih turizem povzroča gnečo v Ljubljani in visoke cene v Ljubljani. Zaznavanje gneče so Ljubljančani ocenili z vrednostjo 3,44. Približno 50 odstotkov anketiranih se strinja, da turizem povzroča gnečo na mestnih površinah in v lokalih. Višja pa je ocena negativnega vpliva turizma na povišanje cen v Ljubljani, ki je 3,84. 73 odstotkov anketirancev meni, da so cene v gostinskih lokalih v središču mesta visoke, 53 odstotkov se strinja, da turizem dviguje cene nepremičnin. Četudi je vpliv visokih cen navadno na listi negativnih ekonomskih vplivov turizma, je potrebna previdnost pri njegovi razlagi. Višje cene namreč lahko pomenijo tudi rast in prosperiteto, višje plače, boljše poslovne rezultate in višjo kakovost ter so tudi rezultat pozitivnih premikov v smeri rasti turističnega povpraševanja, ki jo Ljubljana beleži v zadnjih letih.

Slika 15: Glavna področja in zaznave pozitivnih in negativnih vplivov turizma v Ljubljani

Legenda:

- Področja pozitivnih vplivov.
- Področja negativnih vplivov.

Številčne vrednosti področij so povprečne vrednosti odgovorov anketirancev za variable, vključene v posamezno področje.

Ocenjevalna lestvica: 1 – Sploh se ne strinjam, 2 – Ne strinjam se, 3 – Niti se ne strinjam, 4 – Strinjam se, 5 – Popolnoma se strinjam.

Sklep

Študija z dveh vidikov prikaže odnos meščanov do turizma v Ljubljani. Analizira zaznave prebivalcev Ljubljane do pozitivnih in negativnih učinkov, ki jih turizem prinaša v turistična mesta. Anketiranci so podali mnenje o vsečnih in motečih elementih turizma v Ljubljani ter s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice (sploh se ne strinjam – popolnoma se strinjam) ocenili izjave, povezane z vplivi turizma na gospodarsko, politično, družbeno-kulturno in naravno okolje Ljubljane. Z analizo glavnih področij vplivov turizma v Ljubljani pa smo prispevali k še boljšemu razumevanju sprememb, ki jih turizem in njegova rast povzročata v Ljubljani.

Hitra rast turizma v Ljubljani spreminja zaznave o vplivih turizma pri vseh deležnikih, ker se z rastjo povečuje moč vplivov turizma. Anketiranci so zaznali ugoden vpliv turizma na kakovost življenja, skupnost, lokalno gospodarstvo, investicije in povečanje razpoložljivih storitev zaradi turizma, kot so kakovostne restavracije in lokali. Zadovoljni so, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce in da je mestno jedro zaprto za promet, ter večinoma podpirajo nadaljnjo rast in razvoj turizma. Menijo tudi, da je organiziranost turizma v Ljubljani relativno dobra. Meščanov torej ne moti obisk turistov, prav tako ne menijo, da bi bil čezmeren ali da bi negativno vplival na onesnaženost, vendar pa opažajo spremembo situacije glede na leto 2017 in zaznavajo vplive na povečanje gneče v Ljubljani in zviševanje cen. Študija ugotavlja, da je rast cen neizogibna posledica kvantitativne in kvalitativne rasti turizma, ki ga Ljubljana doživlja zadnjih nekaj let.

Raziskava ugotavlja, da Ljubljančani življenje v mestu kljub rasti turističnega obiska zaznavajo pozitivno. Naklonjenost turizmu je še daleč od točke pregrevanja, na kateri so se znašla nekatera evropska mesta. Obseg turizma v Ljubljani je v primerjavi z razvitimi mestnimi destinacijami še vedno precej majhen, tudi če upoštevamo relativno majhnost

Ljubljane. Kljub temu sta spremljanje zadovoljstva obiskovalcev s turizmom in merjenje zaznav o moči pozitivnih in negativnih vplivov turizma nujna elementa za doseganje trajnostnega in zelenega razvoja turistične prestolnice. Rezultati, predvsem na področju zaznavanja rasti cen in gneče v mestnem jedru, informirajo in podpirajo napore mesta Ljubljane za časovno in prostorsko porazdelitev obiskovalcev (dogodkov) na več mesecev in širše območje Ljubljane. Ugotovitve raziskave o zadovoljstvu prebivalcev v Ljubljani so koristne za odločevalce v turizmu, saj lahko pomagajo pri izvajanju ustreznih tehnik managementa obiskovalcev, da bi se izognili povečanju nezadovoljstva lokalnih prebivalcev.

Viri

1. Coldwell, W. (2017). First Venice and Barcelona: now anti-tourism marches spread across Europe. *The Guardian, Thursday 10, August 2017*. Najdeno 19. aprila 2018 na spletnem naslovu <https://www.theguardian.com/travel/2017/aug/10/anti-tourism-marches-spread-across-europe-venice-barcelona>
2. Dioko, L. A. N. (2017). The problem of rapid tourism growth - an overview of the strategic question. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes, 9(3)*, 252–259.
3. Mihalič, T. (2016). Sustainable-responsible tourism discourse – Towards ‘responsustable’ tourism. *Journal of Cleaner Production, 111, Part B*, 461–470.
4. Mihalič, T. (2018). *Anti-tourism – a reaction to the failure or promotion for more sustainable and responsible tourism*. Keynote. TTRA Ljubljana 2018 chapter conference. Travel and Tourism Association, European Chapter. (Paper in process).
5. Ritchie, J. R. B. & Crouch, G. I. (2003). *The Competitive Destination: A Sustainable Tourism Perspective*. Wallingford: Cabi Publishing.
6. SURS. (2018). *Število prebivalcev, občine*. Statistični urad Republike Slovenije, Podatkovna baza SI-STAT. Najdeno 19. julija 2018 na spletnem naslovu http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/20_05C40_prebivalstvo_obcine/20_05C40_prebivalstvo_obcine.asp

Priloga – primerjava povprečnih vrednosti

Prvih 18 trditev, ki se statistično značilno razlikujejo, so boljše ocenili prebivalci preostalih delov Ljubljane (tabela 1), kar pomeni, da so v primerjavi s prebivalci mestnega jedra bolj zadovoljni s prispevkom razvoja turizma k razvoju Ljubljane (4,4 oziroma 4,0). Bolj se tudi strinjajo, da povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva (3,9 oziroma 3,6) in da razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani (3,4 oziroma 3,0).

Če primerjamo slabše ocenjene trditve (povprečna vrednost pod 3, kar pomeni, da se z izjavo anketiranci ne strinjajo), je še vedno očitno, da so prebivalci preostalih delov Ljubljane v primerjavi s prebivalci mestnega jedra bolj zadovoljni z vključenostjo in vplivom prebivalcev pri načrtovanju in razvoju turizma (2,8 oziroma 2,3) in v večji meri menijo, da se pri načrtovanju turizma v Ljubljani upošteva kakovost življenja občanov (2,7 oziroma 2,4). Prav tako v večjem deležu menijo, da ima anketiranec oziroma njegova družina koristi od turizma in turistov, ki obiskujejo Ljubljano (2,4 oziroma 2,0). Se pa prebivalci mestnega jedra manj strinjajo s trditvijo, da turizem v Ljubljani povzroča onesnaževanje zraka (2,5) kot prebivalci drugih delov Ljubljane (2,8) (tabela 1).

Preostale trditve niso statistično značilno različne, kar pomeni, da imajo prebivalci mestnega jedra in drugih delov Ljubljane glede teh trditev podobno mnenje (tabela 1). Treba je poudariti, da so visoko ocenjene trditve, kjer se mnenja ne razlikujejo, do turizma prijazne trditve (prispevek turizma k skupnosti, kakovost ponudbe in strežbe ter prijaznost zaposlenih). Nizko ocenjene trditve pa so do turizma odklonilne trditve (število turistov v Ljubljani je treba omejiti, življenje v Ljubljani kot turističnem kraju je neprijetno in zaradi turizma bi se najraje odselil iz Ljubljane). To kaže na pozitiven odnos prebivalcev mestnega jedra in tudi drugih delov Ljubljane do razvoja turizma.

Tabela 1: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letu 2018 med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane

	2018 (n=297)	2018 Center (n=205)	t	p
Razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane.	4,4	4,0	-4,119	0,000
Povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva.	3,9	3,6	-3,201	0,001
Razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani.	3,4	3,0	-3,240	0,001
Turizem v Ljubljani povzroča onesnaževanje zraka.	2,8	2,5	-2,354	0,019
Na splošno sem zadovoljen/a z vključenostjo in vplivom prebivalcev pri načrtovanju in razvoju turizma.	2,8	2,3	-3,940	0,000
Pri načrtovanju turizma v Ljubljani se upošteva kakovost življenja občanov.	2,7	2,4	-3,850	0,000
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, imam jaz oziroma moja družina koristi.	2,4	2,0	-3,456	0,001
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, ima skupnost koristi.	3,8	3,7	-1,265	0,207
Zaradi turizma je življenje v Ljubljani dražje.	3,8	3,9	1,065	0,287
Zaposleni v restavracijah in lokalih v mestnem središču so prijazni.	3,6	3,8	1,256	0,210
Ponudba lokalne hrane v restavracijah v Ljubljani je dobra.	3,6	3,4	-1,394	0,164
V lokalih v mestnem središču je strežba kakovostna.	3,5	3,6	1,839	0,067
Nakupovanje, restavracije in možnost za zabavo so boljši zaradi turizma.	3,2	3,0	-1,615	0,107
Stanovalci v mestnem središču se počutijo utesnjeno.	3,2	3,4	1,719	0,087
Razvoj turizma povečuje prometne težave v Ljubljani.	3,0	3,1	0,669	0,504
Število turistov v Ljubljani je treba omejiti.	2,5	2,7	1,735	0,084
Življenje v Ljubljani kot turističnem kraju je neprijetno.	2,2	2,4	1,883	0,060
Zaradi turizma bi se najraje odselil/a iz Ljubljane.	1,7	1,9	1,669	0,096

V tabeli 2 so prikazane primerjave povprečnih vrednosti strinjanja s prvimi 18 trditvami v letih 2017 in 2018 (prebivalci mestnega jedra). Letošnji anketiranci, ki živijo v mestnem jedru Ljubljane, se v povprečju statistično značilno manj strinjajo s trditvijo, da razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane (4,0 oziroma 4,4), kot se s to trditvijo strinjajo anketiranci preteklega leta. Druge statistično značilne razlike v trditvah, ki so visoko ocenjene, so, da so zaposleni v restavracijah in lokalih v mestnem središču prijazni (3,8 oziroma 4,0), da ima od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, skupnost koristi (3,7 oziroma 4,1) in da povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva (3,6 oziroma 3,9).

Opaža se upad ocen pri trditvah, da razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani (3,0 oziroma 3,7) ter da so nakupovanje, restavracije in možnost za zabavo boljši zaradi turizma (3,0 oziroma 3,8). Primerjava med letoma 2017 in 2018 je bila narejena tudi na negativno usmerjenih trditvah, kot so: stanovalci v mestnem središču se počutijo utesnjeno (katere vrednost je leta 2018 narasla na 3,4 v primerjavi z 2,4 leta 2017), razvoj turizma povečuje prometne težave v Ljubljani (3,1 oziroma 2,6), zaradi turizma bi se najraje odselil iz Ljubljane (1,9 oziroma 1,6) in število turistov v Ljubljani je treba omejiti (2,7 oziroma 2,2) (tabela 2).

Tabela 2: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letih 2017 in 2018 (prebivalci mestnega jedra)

	2018 Center (n=205)	% strinjanja s trditvijo	2017 Center (n=201)	% strinjanja s trditvijo	t	p
Razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane.	4,0	74%	4,4	90%	-4,147	0,000
Zaposleni v restavracijah in lokalih v mestnem središču so prijazni.	3,8	59%	4,0	70%	-2,865	0,004
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, ima skupnost koristi.	3,7	63%	4,1	81%	-4,016	0,000
Povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva.	3,6	58%	3,9	74%	-3,094	0,002
Ponudba lokalne hrane v restavracijah v Ljubljani je dobra.	3,4	54%	3,7	61%	-2,685	0,008
Stanovalci v mestnem središču se počutijo utesnjeno.	3,4	48%	2,4	22%	7,548	0,000
Razvoj turizma povečuje prometne težave v Ljubljani.	3,1	43%	2,6	28%	3,665	0,000
Razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani.	3,0	41%	3,7	63%	-5,107	0,000
Nakupovanje, restavracije in možnost za zabavo so boljši zaradi turizma.	3,0	41%	3,8	62%	-6,720	0,000
Število turistov v Ljubljani je treba omejiti.	2,7	34%	2,2	17%	3,495	0,001
Pri načrtovanju turizma v Ljubljani se upošteva kakovost življenja občanov.	2,4	17%	3,0	31%	-5,238	0,000
Na splošno sem zadovoljen/a z vključenostjo in vplivom prebivalcev pri načrtovanju in razvoju turizma.	2,3	19%	2,9	32%	-4,239	0,000
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, imam jaz oziroma moja družina koristi.	2,0	17%	2,6	30%	-3,861	0,000
Zaradi turizma bi se najraje odselil/a iz Ljubljane.	1,9	14%	1,6	9%	2,145	0,033
Zaradi turizma je življenje v Ljubljani dražje.	3,9	68%	3,7	64%	1,515	0,131
V lokalih v mestnem središču je strežba kakovostna.	3,6	57%	3,8	64%	-1,959	0,051
Turizem v Ljubljani povzroča onesnaževanje zraka.	2,5	25%	2,4	17%	0,982	0,327
Življenje v Ljubljani kot turističnem kraju je neprijetno.	2,4	26%	2,3	16%	0,962	0,337

Primerjava preostalih prebivalcev Ljubljane v letih 2017 in 2018 pokaže podobno sliko kot primerjava prebivalcev mestnega jedra. Preostali prebivalci v letu 2018 prav tako malo slabše ocenjujejo visoko ocenjene trditve, kot so: povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva (3,9 oziroma 4,2), od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, ima skupnost koristi (3,8 oziroma 4,2) in ponudba lokalne hrane v restavracijah v Ljubljani je dobra (3,6 oziroma 3,8) (tabela 3).

Vidna je tudi sprememba ocen pri trditvah, da razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani (3,4 oziroma 3,8) ter da so nakupovanje, restavracije in možnost za zabavo boljši zaradi turizma (3,2 oziroma 4,0). Negativno usmerjene trditve tudi drugi prebivalci Ljubljane ocenjujejo višje kot leta 2017. Menijo, da se stanovalci v mestnem središču počutijo bolj utesnjeno (3,2 oziroma 2,8), da razvoj turizma povečuje prometne težave v Ljubljani (3,0 oziroma 2,6) in onesnaževanje zraka (2,8 oziroma 2,3) ter da je število turistov v Ljubljani treba omejiti (2,5 oziroma 2,0) (tabela 3).

Na podlagi tabele 2 in 3 je opaziti trend, da se letošnji anketiranci s pozitivnimi trditvami v povprečju strinjajo nekoliko manj kot v preteklem letu, medtem ko se z negativnimi trditvami strinjajo nekoliko bolj.

Tabela 3: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja s trditvami v letih 2017 in 2018 (prebivalci drugih delov Ljubljane)

	2018 (n=297)	% strinjanja s trditvijo	2017 (n=323)	% strinjanja s trditvijo	t	p
Povečanje števila turistov v skupnosti pomaga razvoju lokalnega gospodarstva.	3,9	74%	4,2	83%	-3,240	0,001
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, ima skupnost koristi.	3,8	68%	4,2	85%	-4,697	0,000
Ponudba lokalne hrane v restavracijah v Ljubljani je dobra.	3,6	60%	3,8	67%	-2,444	0,015
Razvoj turizma prispeva k boljši kakovosti življenja v Ljubljani.	3,4	49%	3,8	66%	-5,001	0,000
Nakupovanje, restavracije in možnost za zabavo so boljši zaradi turizma.	3,2	43%	4,0	72%	-9,749	0,000
Stanovalci v mestnem središču se počutijo utesnjeno.	3,2	29%	2,8	23%	4,703	0,000
Razvoj turizma povečuje prometne težave v Ljubljani.	3,0	38%	2,6	25%	4,692	0,000
Turizem v Ljubljani povzroča onesnaževanje zraka.	2,8	27%	2,3	16%	4,762	0,000
Na splošno sem zadovoljen/a z vključenostjo in vplivom prebivalcev pri načrtovanju in razvoju turizma.	2,8	20%	3,2	36%	-4,861	0,000
Pri načrtovanju turizma v Ljubljani se upošteva kakovost življenja občanov.	2,7	18%	3,2	37%	-4,865	0,000
Število turistov v Ljubljani je treba omejiti.	2,5	22%	2,0	10%	4,574	0,000
Od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, imam jaz oziroma moja družina koristi.	2,4	20%	2,8	31%	-3,717	0,000
Razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane.	4,4	90%	4,4	91%	-1,167	0,244
Zaradi turizma je življenje v Ljubljani dražje.	3,8	66%	3,7	59%	1,484	0,138
Zaposleni v restavracijah in lokalih v mestnem središču so prijazni.	3,6	64%	3,7	66%	-1,337	0,182
V lokalih v mestnem središču je strežba kakovostna.	3,5	54%	3,6	57%	-1,189	0,235
Življenje v Ljubljani kot turističnem kraju je neprijetno.	2,2	10%	2,4	15%	-1,905	0,057
Zaradi turizma bi se najraje odselil/a iz Ljubljane.	1,7	5%	1,6	5%	1,604	0,109

Na splošno se z večino letos novih trditev prebivalci drugih delov Ljubljane v povprečju strinjajo nekoliko bolj kot prebivalci mestnega jedra Ljubljane (tabela 4). Vse najvišje ocenjene trditve se ali statistično značilno ne razlikujejo med prebivalci drugih delov Ljubljane in prebivalci mestnega jedra ali pa jih prebivalci drugih delov Ljubljane višje ocenijo, na primer: turizem v Ljubljani pozitivno vpliva na gospodarsko okolje (4,3 oziroma 4,0), turizem prinaša nove investicije v Ljubljano (4,0 oziroma 3,8), podpiram nadaljnjo rast in razvoj turizma (4,2 oziroma 3,7) ter kakovost življenja v Ljubljani je visoka (na splošno) (4,1 oziroma 3,7).

Negativno naravnane trditve so prebivalci drugih delov Ljubljane ocenili slabše kot prebivalci mestnega jedra, kar pomeni, da prebivalci drugih delov Ljubljane menijo, da so negativni vplivi turizma manjši, kot to menijo prebivalci mestnega jedra. Poudariti velja, da se anketiranci večinoma s temi trditvami ne strinjajo, kar pomeni, da imajo pozitiven odnos do turizma. Primeri takšnih izjav so, da bi v sezonskih mesecih moralo biti v Ljubljani manj obiskovalcev (2,3 oziroma 2,6), da jih Airbnb oziroma nove oblike turističnih nastanitev motijo (2,2 oziroma 2,6), da jih moti nočni hrup zaradi turizma (2,1 oziroma 2,7) in da turizem v Ljubljani povzroča gnečo na javnih mestnih površinah (3,4 oziroma 3,7) (tabela 4).

Analiza potrjuje izsledke odstotkovne primerjave (slika 14) in lahko trdimo, da prebivalci drugih delov Ljubljane ocenjujejo vplive turizma boljše kot pa prebivalci mestnega jedra. Preostale visoko ocenjene trditve, kjer se mnenja prebivalcev mestnega jedra in drugih delov Ljubljane ne razlikujejo, so do turizma prijazne trditve (podpiram, da je v Ljubljani mestno jedro zaprto za promet, zadovoljen sem, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce, in zadovoljen sem, da živim v Ljubljani). Nizko ocenjene trditve, kjer se mnenja ne razlikujejo, pa so do turizma odklonilne trditve (razvoj turizma uničuje zelene površine v Ljubljani, zaradi turizma v Ljubljani narašča kriminal ter turizem škoduje vizualni in arhitekturni podobi Ljubljane) (tabela 4). Prebivalci mestnega jedra in tudi drugih delov Ljubljane torej podpirajo razvoj turizma.

Tabela 4: Primerjava povprečnih vrednosti strinjanja z letos novimi trditvami med prebivalci mestnega jedra in prebivalci drugih delov Ljubljane

	2018 (n=297)	2018 Center (n=205)	t	p
Turizem v Ljubljani pozitivno vpliva na gospodarsko okolje.	4,3	4,0	-2,859	0,004
Podpiram nadaljnjo rast in razvoj turizma.	4,2	3,7	-3,768	0,000
Kakovost življenja v Ljubljani je visoka (na splošno).	4,1	3,7	-3,325	0,001
Turizem prinaša nove investicije v Ljubljano.	4,0	3,8	-2,498	0,013
S turizmom v Ljubljani sem zadovoljen.	3,8	3,5	-3,014	0,003
Iz Ljubljane bi se odselil, če bi si s tem izboljšal življenjske ali delovne pogoje.	3,7	3,2	-3,734	0,000
Turizem v Ljubljani pozitivno vpliva na družbeno-kulturno okolje.	3,7	3,4	-3,297	0,001
Turizem je razlog za ohranjanje in spodbujanje lokalne kulture v Ljubljani.	3,7	3,2	-4,179	0,000
Na splošno v Ljubljani pozitivni učinki turizma odtehtajo negativne.	3,7	3,4	-2,442	0,015
Turizem pozitivno vpliva na kulturno zavest in ponos prebivalcev Ljubljane.	3,6	3,4	-2,169	0,031
Turizem ima pozitiven vpliv na značilnosti in lokalno identiteto, kulturo in dediščino mesta Ljubljane.	3,6	3,2	-3,113	0,002
Ljubljana ima dobro organizacijo, ki podpira razvoj turizma.	3,5	3,3	-2,562	0,011
Javne storitve in infrastruktura mesta so boljše zaradi turizma.	3,5	3,2	-2,035	0,043
Turizem v Ljubljani povzroča gnečo na javnih mestnih površinah (pločniki, trgi).	3,4	3,7	2,932	0,004
Zaradi turizma se skrbi za ohranjanje čistoče Ljubljane.	3,4	3,0	-3,864	0,000
V Ljubljani bi v izvensezonskih mesecih (oktober-maj) moralo biti več obiskovalcev.	3,3	3,0	-2,929	0,004
Javni zavod Turizem Ljubljana ima dobro izdelano in Ljubljančanom prijazno strategijo razvoja turizma.	3,3	3,0	-3,800	0,000
Turizem skrbi za varstvo in ohranjanje narave v Ljubljani.	3,2	2,7	-4,804	0,000
Možnosti za nakupovanje so boljše zaradi turizma.	3,0	2,6	-3,107	0,002
Zaradi turizma se skrbi za parke in povečuje njihovo število v Ljubljani.	2,9	2,4	-4,968	0,000
V Ljubljani bi v sezonskih mesecih (junij-september) moralo biti manj obiskovalcev.	2,3	2,6	2,382	0,018
Airbnb oziroma nove oblike turističnih nastanitev me motijo.	2,2	2,6	3,504	0,001
Moti me nočni hrup zaradi turizma.	2,1	2,7	5,112	0,000
Podpiram, da je v Ljubljani mestno jedro zaprto za promet.	4,5	4,4	-0,672	0,502
Zadovoljen sem, da je Ljubljana privlačno mesto za obiskovalce.	4,3	4,2	-1,317	0,189
Zadovoljen sem, da živim v Ljubljani.	4,3	4,1	-1,779	0,076
V Ljubljani je vse, kar potrebujem.	4,1	3,9	-1,446	0,149
Cene v gostinskih lokalih in restavracijah v središču mesta so visoke.	4,0	4,1	0,795	0,427
S ponudbo različnih dogodkov v mestnem središču sem zadovoljen/a.	3,9	3,7	-1,558	0,120
Zaradi turizma se dvigujejo cene zemlje in nepremičnin.	3,6	3,7	0,782	0,434
Turizem v Ljubljani je dostopen tudi invalidom.	3,6	3,6	0,572	0,567
Restavracije so boljše zaradi turizma.	3,3	3,1	-1,529	0,127
Turizem v Ljubljani povzroča gnečo v lokalih, trgovinah.	3,3	3,4	1,004	0,316
Možnosti za zabavo so boljše zaradi turizma.	3,2	3,3	0,476	0,634
Ljubljana potrebuje več hotelov.	2,9	2,8	-0,940	0,348
Možnosti za športno udejstvovanje so boljše zaradi turizma.	2,8	2,6	-1,494	0,136
Obiskovalci onesnažujejo Ljubljano s smetmi, ki jih pustijo za seboj.	2,7	2,6	-1,166	0,244
Povečevanje turizma vodi v konflikt med obiskovalci in lokalnimi prebivalci.	2,7	2,6	-0,962	0,337
Razvoj turizma uničuje zelene površine v Ljubljani.	2,4	2,4	0,575	0,565
Zaradi turizma v Ljubljani narašča kriminal.	2,4	2,4	-0,113	0,910
Turizem škoduje vizualni in arhitekturni podobi Ljubljane.	2,1	2,0	-0,610	0,542